

Wandeling 1

Halte 2: Migranten uit Italië, Spanje en Griekenland

Italiaanse migratie

In 2008 telde Antwerpen zo'n **1300** Italianen. Naast deze groep zijn er natuurlijk ook de Italianen die ondertussen de Belgische nationaliteit verwierven, of Italianen uit de tweede en derde generatie gemengde huwelijken met Belgen, die de Belgische nationaliteit kregen bij geboorte. Voor heel België zijn Italianen, met hun 176.000, de grootste groep migranten.

De eerste golf: eind negentiende eeuw tot de Eerste Wereldoorlog

De eerste golf van Italianen die eind negentiende, begin twintigste eeuw naar ons land kwamen, is *bescheiden*. In 1910 telde België slechts 4490 Italianen, vooral in Antwerpen, Luik en Brussel (vooral in de Sint-Maria-parochie in Schaarbeek). Het ging veelal om kleine ambachtsslui, straatorgelmuzikanten en zelfs ook bedelaars. Hoewel er ook rijkere Italianen tussen zaten, blijft het stereotiepe negentiende-eeuwse beeld van de Italiaan dat van de straatmuzikant. De Italiaanse gemeenschap is weinig georganiseerd en is vrij arm.

Naast 'individuele' migranten kwam op het einde van de negentiende eeuw ook een 'collectieve' migratie naar België op gang. Het ging om Italianen die hier kwamen werken aan *arbeidsvoorwaarden* die de Belgen al lang onaanvaardbaar vonden, bijvoorbeeld bij de aanleg van de spoorweglijnen. Een paar keer kwam het tot bloedige rellen tussen Italianen en deze autochtonen, die zich in hun tewerkstelling beconcurrereerd voelden.

Hoewel de meeste Italianen naar hier kwamen om hun economische situatie te verbeteren, zaten er ook enkele *politiek vluchtelingen* tussen. Liberale Italianen, die voor de *Risorgimento* (eenmaking van Italië) op de vlucht sloegen. Of socialisten, die vluchtten voor de antisocialistische repressiecampagnes van 1898. Verschillende van hen zullen ook politiek actief zijn bij de onafhankelijkheidsstrijd in België en in de uitbouw van een officieel neutraal onderwijsnet.

De tweede golf: tussen de twee wereldoorlogen

Na de Eerste Wereldoorlog had België een acuut tekort aan *arbeiders*, vooral voor de wederopbouw van het land en de mijnontginningen. Italianen zouden deze nood komen lenigen. In 1922 sluit de Fédération Charbonnière de Belgique (de Fédéchar, mijnsector) een akkoord met Italië, waarna de officiële recrutering van kandidaat-mijnwerkers in Italië kan beginnen. Naast deze collectieve recrutering kwamen tussen 1919 en 1925 ook veel Italianen individueel naar België, zonder de verplichte werkvergunning. Zo vormde zich op korte tijd een gemeenschap van ongeveer 30.000 mensen, bijna tien maal meer dan vóór de Eerste Wereldoorlog.

Naast deze economische migranten komen ook steeds meer *politiek vluchtelingen*

2

'De eerste keer had ik het gevoel dat ik in de hel kwam. De eerste keer dat ik in de mijn ben afgedaald heb ik geweest... Ik was aangeduid om steenkool te ontginnen. Er was veel lawaai. Ik had de indruk dat de aarde in elkaar stortte. Ikkende de signalen niet en toen ze de drie slagen op de buis gaven om te verwittigen dat ze geperste lucht in de luchtdrukhamers – die iedere dag herladen werden – zouden brengen, heb ik mijn werk niet onderbroken en werd ik met geweld met mijn gezicht tegen de grond geslingerd.'
Uit getuigenissen verzameld door Lucia Gaiardo, 1987

Toppoliticus Elio di Rupo is ook de zoon van een mijnwerkersgezin. Zijn vader kwam hier in 1947 aan.

'Vader verbleef eerst een tijd in een cantine van de 'cité des Italiens', een grote slaapzaal voor gastarbeiders waar eerder Duitse krijgsgevangenen hadden gezeten. Na twee jaar verhuisde hij naar een 'baraque', een huisje met een dak van roofing en een vloer van aangestampte aarde in de Etoile-wijk van Morlanwelz. Toen kwam moeder met de rest van het gezin over. Zelf ben ik in de barak geboren in 1951, als jongste van zeven.'

Wanneer zijn vader bij een ongeval om het leven komt, is het nog meer armoe troef. 'U moet weten dat mijn moeder exact 300 frank weduwepensioen trok. Mijn eerste atlas heeft ze gekocht op krediet, met een afbetaling over zes maanden. Jarenlang heb ik dezelfde broek gedragen, die mijn moeder keer op keer versterkte. Op feestdagen kocht ze suikerkoeken die ze doorsneed en vulde met zelfgemaakte vanillepudding, om toch iets op tafel te kunnen zetten wat op patisserie leek.'

toegestroomd. Wanneer Mussolini in 1922 de macht grijpt in Italië en zich ontpopt tot fascistisch dictator, slaan steeds meer Italianen (vooral antifascisten en linksen) op de vlucht, onder andere naar België. Tussen de twee wereldoorlogen zijn ze politiek ook erg actief in België: er zijn meer dan dertig verschillende Italiaanse kranten, vaak antifascistisch. Op een gegeven moment zouden ze 30% van de geleerden van de Belgische Kommunistische Partij gaan uitmaken. De ontwikkelingen in Italië en het oprukkende fascisme doen de Italiaanse gemeenschap in België al snel uiteen vallen in twee kampen: fascistisch en antifascistisch. Het komt geregeld tot gewelddadige conflicten en rellen, en het stereotiepe beeld van de Italiaan ontstaat: dat van de macaroni die 'altijd klaar staat om zijn mes te trekken', die gewelddadig, lui en vuil is, en bovendien een rokkenjager 'die kweekt als de konijnen'.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog zullen de fascistische aanhangers door het Italiaanse consulaat in België beloond worden met rantsoenen spaghetti, suiker en tomatenpuree. De antifascisten werden bestraft: hun namen waren al lang door Mussolini-aanhangers aan de Duitsers overgegeven, en op 10 mei 1940 wordt een groot deel van hen door de Belgische autoriteiten gearresteerd en naar Duitsland gedeporteerd. Andere antifascisten duiken onder en zullen een actieve rol spelen bij het verzet.

Na de oorlog zullen verschillenden van hen – omwille van hun communistische sympathieën – door de Vreemdelingenpolitie weer het land worden uitgezet.

De derde golf: tussen 1946 en 1956

De grootste golf Italiaanse migranten begon vlak na de Tweede Wereldoorlog. De wederopbouw maar vooral de Belgische mijnontginning vroeg veel extra arbeiders. Op 20 juni 1946 wordt een **akkoord** afgesloten tussen België en Italië. Italië zou daarmee moeten voorzien in het toeleveren van tweeduizend arbeiders per week. In ruil kreeg de Italiaanse regering, die geruïneerd was door de oorlog, een equivalent van 200 kilo kolen per dag en per migrant. Tussen 1946 en 1949 werden zo al 77.000 Italianen naar België overgebracht.

Officieel moest de **aanwerving** door Italiaanse plaatsingsbureaus gebeuren, maar in de praktijk organiseerden de Belgische mijnen vaak aanwervingscampagnes ter plaatse. Dit liet beter toe te selecteren: de voorkeur ging immers uit naar kandidaten die politiek ongevaarlijk waren, vaak mensen uit het noorden. Hiervoor werd beroep gedaan op parochiale netwerken, maar soms zelfs aanbevelingen van het Vaticaan of hulp van de staatsveiligheid.

De geselecteerde kandidaten werden uit heel Italië naar Milaan gebracht, waar ze in de drie onderaardse verdiepingen van het station op de wekelijkse trein naar België wachtten. Op de trein deed een dokter en één of twee ingenieurs een geneeskundig onderzoek, en werd het arbeidscontract ondertekend. Bij hun aankomst (na een reis die tweeënvijftig uren kon duren), werden de Italianen niet afgezet op de reizigersperrons, maar in zones die voorbehouden waren voor het afladen van goederen (in Vivegnies voor het Luikse). Hier werden ze gerangschikt volgens het nummer van de mijnput die hen had aangeworven. Een vrachtwagen van de mijn, die gewoonlijk diende voor het vervoer van kolen, bracht hen naar hun nieuwe bestemming.

Het werk bleek heel wat minder rooskleurig dan de wervingsaffiches in Italië, die vooral spraken over de aantrekkelijke salarissen en verlofdagen.

Het **werk** bestond uit het graven in de diepste schachten van de mijn, een zeer lastig karwei. De eerste afdeling in de mijnschacht gebeurde zonder enige voorbereiding, en was vaak schokkend. Wie nadien weigerde terug af te dalen, werd beschouwd als ontslagnemend en aangegeven bij de Vreemdelingenpolitie. Daarna werden ze opgesloten in de gevangenis van het arrondissement, vervolgens gegroepeerd in het Klein Kasteeltje in Brussel, en uiteindelijk teruggestuurd naar Italië.

Ook de **huisvesting** was voor veel Italianen een schok. Hoewel het arbeidscontract sprak over een 'nette, gemeubelde woning voor een redelijke prijs', werden veel migranten ondergebracht in oude concentratiekamp-barakken, door de nazi's tijdens de Tweede Wereldoorlog gezet om Russische gevangenen in onder te brengen die in de mijnen moesten werken. Barakken uit hout, geasfalteerd karton of golfplaten. In 1956 telde de Fédéchar nog 1939 bewoonde barakken waarin iedere vorm van elementair comfort ontbrak. In 1954 weigerde de Zwitserse spoorwegen de doortocht aan een konvooi Italiaanse vrouwen en kinderen die zich bij de mijnwerkers kwamen vervoegen, omdat ze die woonomstandigheden onmenselijk vonden.

De werkloosheid in Italië lag echter zo hoog, dat Italianen massaal bleven toestromen. Onafgezien van het zware werk, de erbarmelijke huisvesting en de ongevallen. Arbeidsongevallen waren in de gevaarlijke mijnschachten dagelijkse kost, maar de ramp

Sandra Kim (eigenlijk Sandra Caldarone) wordt in 1972 geboren te Montegnée, vlakbij Luik. Ze is Belgische, maar van Italiaanse origine (en daar is ze fier op, zegt ze op haar website...). In 1986 wint ze op dertienjarige leeftijd het Eurovisie Songfestival in Noorwegen, met de hit 'J'aime la vie'.

Ook zangers Roco Granata en Salvatore Adamo zijn van Italiaanse origine, en voetballer Enzo Scifo.

in de *Cazier-mijn in Marcinelle*, in 1956, zou een ommekeer betekenen. Door een defect brak er brand uit in de mijn, en konden giftige gassen zich over de hele mijn verspreiden. Er vielen 262 doden, waarvan 136 Italianen. Door de zware ramp werden de Belgen zich plots wel bewuster van het harde bestaan van de Italiaanse mijnwerkers en de zware offers die zij brachten. Een ander gevolg was dat de Italiaanse overheid, onder druk van de Italiaanse opinie, strenger toezicht eiste op de arbeidsomstandigheden van haar onderdanen in België. Onder druk van de Italiaanse migranten in België wilden ze het ook nog hebben over het verhogen van de lonen, en de erkenning van enkele typische beroepsziekten in de mijnen zoals zware longaandoeningen. De Belgische regering wou hier echter niet op ingaan. Hierop zegde Italië het immigratiecontract op, en werd België verplicht zich op andere landen te gaan richten om goedkope arbeidskrachten te ronselen. Dit zou Spanje en Griekenland worden, en later Turkije en Marokko.

Hoewel daarmee een einde komt aan de grote golf collectieve migratie uit Italië, zullen ook na 1956 Italianen blijven komen, vooral uit het zuiden en de eilanden. In 1961 vertegenwoordigde de Italiaanse gemeenschap 44% van de vreemdelingen in België; in 1970 wordt hun aantal op 300.000 geteld. Naast gezinshereniging en nieuwe migraties zitten we ondertussen ook al aan een twee en derde generatie Italianen, waarvan velen hier geboren zijn. Een deel heeft ondertussen ook de Belgische nationaliteit, hun sociale situatie is er sterk op vooruit gegaan en ze zijn nu terug te vinden in alle sociale lagen van de bevolking.

Spaanse migratie

Er wonen zo'n **2.000** Spanjaarden in Antwerpen. In heel België wonen zo'n 43.000 Spanjaarden: daarmee steken ze de aanwezige Turkse bevolking alvast voorbij. De migratie van Spanjaarden naar België verliep in drie opeenvolgende golven.

De eerste golf: tot 1935

In een eerste periode (vooral de eerste dertig jaar van 1900) komt een kleine groep Spanjaarden zich in België vestigen. Het gaat deels om zakenlui (die zich vooral in het havengebied van Antwerpen vestigen), deels om politiek vluchtelingen uit Catalonië. Deze nationalistenvluchtelingen vluchtten weg na een mislukte poging tot staatsgreep.

De eerste golf blijft beperkt: zo'n 1218 Spanjaarden zou zich vóór 1935 in België gevestigd hebben.

De tweede golf: politieke ballingen tussen 1935 en 1939

Een tweede Spaanse migratiegolf komt op gang vanaf 1935. Tussen 1935 en 1939 woedt in Spanje een zware *burgeroorlog*. Een linkse alliantie (bestaande uit republikeinen, communisten (die de steun van de communistische Sovjet-Unie krijgen), anarchisten en internationale vrijwilligers) vecht om de controle over het land met een rechtse alliantie van nationalistenvluchtelingen en monarchisten (die al snel de steun krijgen van nazi-Duitsland en fascistisch Italië). De burgeroorlog zal voor de fascistenvluchtelingen en de nazisten de proefbank worden voor de latere Tweede Wereldoorlog. Uiteindelijk overwint de rechtse alliantie (met de machtsovername van Franco in 1939) en wordt een fascistische dictatuur geïnstalleerd die tot 1975 stand zal houden. De zuiveringen tijdens en na de burgeroorlog zullen het leven kosten aan een half miljoen mensen.

Leden van de vroegere Spaanse regering waren al naar België gevlucht, en tussen 1935 en 1939 zullen nog zo'n 800 gevluchte Spanjaarden hier een onderkomen zoeken.

De vreselijke burgeroorlog lokt solidariteit uit bij de Belgische bevolking, en vanaf mei 1937 zouden nog eens 3200 Spaanse oorlogskinderen in België opgevangen worden. Ze werden geplaatst door socialisten en communisten, het Rode Kruis en katholieke hulporganisaties. De opvang van de kinderen was tijdelijk: bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog zouden nog zo'n 700 kinderen in België verblijven.

Vanaf 1930 begint deze kleine Spaanse gemeenschap zich ook te organiseren. Soms op initiatief van de Spaanse overheid zelf worden centra uitgebouwd, waar de Spaanse migranten elkaar kunnen ontmoeten. De Casa de España en de Casal Catala waren Brusselse voorbeelden. Na de Tweede Wereldoorlog zullen leden van de gevluchte republikeinse Spaanse regering, in België in ballingschap, ook proberen om de verschillende Spaanse organisaties in België te verenigen tegen het regime van Franco. Hoewel veel Spaanse immigranten antifascistisch waren, zal dit – door ideologische spanningen – toch erg moeilijk blijken.

'Mijn vader is in 1964 uit Spanje naar België gekomen. In 1962 begon het al slechter te gaan met de mijnindustrie, maar toch bleek België gastarbeiders aantrekken. Ofwel door ronseling in Spanje zelf. Je kwam dan op basis van een contract; je moest vier jaar in een bepaalde mijn gaan werken, en de mijnen zorgden zelf voor huisvesting. Na die vier jaar mocht je dan een andere job buiten de mijnen gaan doen. Ofwel – zoals bij mijn vader – kwam je hier aan op zoek naar werk. Als je dan bereid was vier jaar in de mijn te gaan werken, kreeg je ook een contract én huisvesting. De mijnindustrie bouwde toen echt woonwijken rond de mijnen. Mijn vader heeft lange tijd in zo een wijk in Houthalen gewoond.' 'Daar woonden dus veel Spanjaarden bij elkaar, en er ontstonden al snel Spaanse winkeltjes en restaurants. Omdat de Spanjaarden alles hadden wat ze nodig hadden, was het een erg gesloten gemeenschap met weinig contact met de Belgen. En omdat ze dachten hier snel geld te verdienen en dan weer terug te keren, deden weinig van die mijnwerkers moeite om Nederlands te leren. Toen de mijnen sloten of de mijnwerkers op pensioen gingen, ging een groot deel van hen terug naar Spanje. Maar veel Spanjaarden keerden na een poos ook terug: de welstand was hier toch beter dan in Spanje, of ze konden er niet meer aarden.'

4

Luis Tapias y del Prado,
Antwerpenaar en Spaanse mijnwerkerszoon

De Vlaamse popzangeres Belle Perez heet eigenlijk Maria Isabel Perez Cerezo. Ze is geboren in 1976 in Neerpelt, Limburg. Haar ouders kwamen als gastarbeiders naar België; haar grootouders wonen nog steeds in Spanje. Al op vierjarige leeftijd kreeg ze een flamenco-kleedje aangemeten, en leerde ze de dans van een tante. De Spaanse zwier trekt door heel haar oevre. Ze is bekend met hits als 'Enamorada', 'Que Vida La Vida' en 'El Mundo Bailando'.

De derde golf: economische migratie vanaf 1958

Al in 1939, vlak na de machtsovername van Franco, wordt zijn regime erkend door Frankrijk, Groot-Britannië en de VS. Angemoedigd door die rijke landen doet Franco afstand van een gesloten staatseconomie en kiest voor een open industriële ontwikkeling. Migratie blijkt hiertoe een belangrijk instrument, en in juli 1956 wordt het Spaanse Emigratie-Instituut (IEE) in het leven geroepen. In november 1956 wordt al een eerste **conventie met België** afgesloten. België had immers nood aan nieuwe goedkope arbeidskrachten, na het afspringen van het contract met Italië door de mijnramp in Marcinelles. De Spaanse overheid van haar kant zat met een gigantisch werkloosheidsprobleem: er werd berekend dat die enkel kon opgelost worden door het vertrek van 1.472.000 Spanjaarden, tussen 1955 en 1972, waarvan 59% werklozen.

Zodoende werd een migratiekanaal in gang gezet, die het aantal Spanjaarden in België fikks de hoogte in zou drijven. In 1947 waren er nog 3.245 Spanjaarden in België (waarvan 238 in Antwerpen). In 1961 telde men al 15.787 Spanjaarden, in 1989 55.061. 75% van de Spanjaarden emigreerden in de loop van de jaren zestig naar België. Het merendeel van hen waren arbeiders, hoewel tegen 1979 (naast de industrie- en bouwsector) ook al 40% in de dienstensector werkte.

De organisatie van de Spaanse gemeenschap in België zou verder gaan. Het IEE en het Spaanse regime drukten vaak hun stempel op dit gemeenschapsleven. Ze steunden de oprichting van een aantal clubhuizen en gemeenschapscentra (in Brussel, Luik, Vilvoorde en Mechelen bijvoorbeeld) maar deze moesten dan wel zuiver recreatief en apolitiek blijven. In 1960 lanceerde de IEE ook een eigen krant voor de Spaanse gemeenschap in België, maar deze bevatte vooral francistische propaganda. Het werk in de ontmoetingscentra werd vaak opgenomen door Spaanse missionarissen, die al dan niet openlijk het regime van Franco verdedigden en de mensen vooral de band met het moederland wilden doen behouden.

Wanneer in het begin van de jaren zeventig duidelijk wordt dat een groot aantal Spanjaarden niet meer zou terugkeren naar Spanje, beginnen ze zelf ook hun thema's te bepalen. Zo dringen steeds meer Spaanse ouders aan op lessen Spaans op de scholen van hun kinderen. De meeste van hun kinderen spraken weinig of geen Spaans, en kenden de historische en geografische achtergrond van hun thuisland niet meer. Vooral in Brussel moeten extra lessen Spaans zorgen voor een betere integratie van de Spaanse kinderen.

De Spanjaarden begonnen ook op te komen voor betere arbeidsrechten. Ze zochten en vonden aansluiting bij de bestaande Belgische vakbondsstructuren: ACV en ABVV richtten hiertoe speciale syndicale permanenties en commissies op. Er ontstonden ook gemeentelijke adviesraden voor migranten (CCCI) waarvoor de Spaanse linkerkant zich vooral ging inzetten, en de eis voor stemrecht werd een belangrijk strijdpunt.

Ondertussen hebben deze Spaanse migranten kinderen en kleinkinderen gekregen die hier geboren zijn. De Spaanse jongeren hebben – los van de structuren die hun ouders opzetten en bezochten – hun eigen sportclubs opgericht, er bestaan vormingscentra, folkloristische groepen, nachtclubs en kroegen.

Griekse migratie

Met hun **255** vormen de Grieken een kleine migrantengroep in Antwerpen. Voor heel België ligt hun aantal op 16.368. De Griekse migratie naar België kwam op gang vanaf 1920. Maar het is pas vanaf 1955, wanneer de eerste aanwervingen voor de steenkoolmijnen beginnen, dat de groep migrerende Grieken echt toeneemt.

Na het afspringen met het immigratiecontract met Italië was België nog steeds op zoek naar goedkope arbeidskrachten, vooral om in de mijnen te gaan werken. Hiertoe werd in **juli 1957** met Griekenland een akkoord gesloten. Het akkoord stipuleerde duidelijk dat de werknemers uitsluitend voor 'ondergrondse arbeid' werden aangenomen, dat de werknemers tussen de 25 en 35 jaar moesten zijn en dat ze in Griekenland eerst twee medische keuringen moesten ondergaan. De Griekse regering werd verantwoordelijk gesteld voor de recrutering van de werknemers. In de praktijk werden ze amper op de hoogte gesteld van de gevaren die ze in de mijnen zouden lopen, noch van de schadelijkheid van de werkomgeving voor hun gezondheid.

De belangrijkste redenen waarom Griekenland graag op het akkoord inging, waren politiek en economisch van aard.

Politiek werd Griekenland geconfronteerd met een drievoudige bezetting tijdens de Tweede Wereldoorlog (eerst door de Italianen, dan door de Duitsers en de Engelsen) en een burgeroorlog in de jaren nadien (tussen de regeringsgetrouwe troepen en communistische rebellen). De oorlog en burgeroorlog zorgde voor onzekerheid, angst en vervolging. Tussen 1967 en 1974 werd de macht overgenomen door een militaire junta, die het land wilde

De beroemde Belgische pralines Leonidas zijn het werk van een Griek: Leonidas Kestekides verlaat Constantinopel in de vroege jaren 1900, leefde een poos in Griekenland en trok vervolgens naar Italië waar hij wijnhandelaar werd. Maar het waren barre tijden, en daarom vertrok hij naar New York, waar hij als banketbakker aan de slag ging. In 1910 neemt hij, als lid van de Griekse delegatie van de VS, deel aan de Wereldtentoonstelling in Brussel en aan de Wereldtentoonstelling in Gent in 1913. Hij ontvangt er respectievelijk de bronzen en de gouden medaille voor zijn chocolade snoepgoed en gebak.

Naast de professionele erkenning leert hij er ook een knappe Brusselse jongedame kennen met wie hij later trouwt. Leonidas Kestekides vestigt zich definitief in België en opent tea-rooms in Brussel, Gent en Blankenberge. Vandaag verkoopt Leonidas meer dan 100 verschillende Belgische pralines op 1400 verkooppunten over heel de wereld.

verdedigen tegen een communistische overname. Veel mensen die vervolging vreesden, sloegen toen op de vlucht.

De belangrijkste reden voor de Griekse migratie was echter **economisch** van aard. Door de oorlogen lag het land in puin, en raakte niet heropgebouwd. Als er al industrie was, werd die geconcentreerd in Athene en Thessaloniki, maar de rest van het land werd vergeten. In 1961 was 53% van de bevolking bovendien nog in de landbouw actief, wat nog erg uitzonderlijk was in Europa. Maar de seizoensgebonden arbeid bracht amper geld in het laatje: de inkomsten van een landbouwer dekten slechts 30 tot 50% van de elementaire behoeften van een gezin met vier kinderen. Met de invoering van landbouwmachines in de jaren zestig vielen veel landbouwers ook zonder werk. De secundaire sector was nog niet sterk genoeg om die 'overschot' aan landbouwers op te vangen, zodat die elders een toekomst moesten zoeken. Veel migranten waren vroeger plattelandsbewoners.

Al vanaf 1945 stichten Grieken in Brussel en Antwerpen eigen **verenigingen**. Die verenigingen richtten zich vanaf de jaren zestig, naast culturele samenkomsten, ook op taalonderwijs door (Griekse) vrijwilligers. Veel Grieken kwamen van het platteland, hadden amper gestudeerd en hadden moeite met de taal in België. Later zouden, aan de migrantenkinderen die school liepen in België, extra lessen Grieks worden aangeboden: op woensdagnamiddag en zaterdagvoormiddag. Tijdens de militaire junta in Griekenland vielen de verenigingen uiteen in voor- en tegenstanders van het 'kolonelsregime', maar vanaf eind jaren '80 vinden ze terug meer overkoepeling.

De **Grieks-orthodoxe kerk** ontplooidde zich ook al snel in België. De kerk organiseerde liefdadigheidsactiviteiten voor haar migranten en sociaal dienstbetoon, organiseerde catechismuslessen voor migrantenkinderen en bijbelstudies voor volwassenen. In 1969 krijgt ze echt voet aan grond in België; vanaf 1985 wordt ze ook wettelijk erkend. De parochiale organisatie telt 17 zetels, waarvan één in Antwerpen.

Het akkoord tussen Griekenland en België stelde duidelijk dat de Griekse werknemer verplicht was de eerste vijf jaar in de mijnen te werken. De zware arbeidsvoorwaarden en het feit dat heel wat mijnwerkers zware longandoeningen opliepen, deed een meerderheid van hen na die vijf jaar snel van job veranderen. In 1970 vinden we een meerderheid van de Grieken al terug bij de dokwerkers, magazijnbedienden en handlangers. In 1981 is een meerderheid al opgeklommen tot bankwerkers, gereedschapsmakers, loodgieters en plaatslagers. Vandaag vinden we Grieken in alle sociale bevolkingslagen terug.

Bronnen:

Morelli A., (1993), *De immigratie van Italianen in België in de 19^e en de 20^e eeuw*, in Geschiedenis van het eigen volk, Kritak, Leuven

School zonder racisme, *Handleiding bij de didactische fotomap om vooroordelen te doorbreken*

Sanchez, M.-J., (1993), *De Spanjaarden in België in de 20^e eeuw*, uit Geschiedenis van het eigen volk, Kritak, Leuven

Alexiou A., (1993), *De Griekse immigratie in België*, in Geschiedenis van het eigen volk, Kritak, Leuven

